

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.1 මතය

දේශීය ආදායම් දිරිගැන්වීමේ අරමුදලේ 2024 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ ආදායම් වියදම් ගිණුම, හිමිකම් වෙනස්වීම් ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය සහ ප්‍රමාණාත්මක ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවලට අදාළ තොරතුරු ද ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ සටහන් වලින් සමන්විත 2024 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන, ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154 (3) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ සහ 1971 අංක 38 දරන මුදල් පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු යැයි මා අදහස් කරන මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

2024 දෙසැම්බර් 31 දිනට අරමුදලේ මූල්‍ය තත්ත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා එහි මූල්‍ය ක්‍රියාකාරීත්වය හා මුදල් ප්‍රවාහ ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය අංශ ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව සත්‍ය හා සාධාරණ තත්ත්වයක් පිළිබිඹු කරන බව මා දරන්නා වූ මතය වේ.

1.2 මතය සඳහා පදනම

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතිවලට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර.) අනුකූලව මා විගණනය සිදු කරන ලදී. මෙම විගණන ප්‍රමිති යටතේ වූ මාගේ වගකීම, මෙම වාර්තාවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම යන කොටසේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබාගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් කළමනාකරණයේ සහ ඊට සම්බන්ධ පාලනය කරන පාර්ශවයන්ගේ වගකීම

මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය අංශයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව පිළියෙල කිරීම හා සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සහ වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවනු පිණිස අවශ්‍ය වන අභ්‍යන්තර පාලනයන් තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීම වේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී, අරමුදල අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමේ හැකියාව තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීමක් වන අතර, කළමනාකාරීත්වය අරමුදල ඇවර කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම් හෝ වෙනත් විකල්පයක් නොමැති විටදී මෙහෙයුම් තැවැත්වීමට කටයුතු කරන්නේ නම් හැර අඛණ්ඩ පැවැත්මේ පදනම මත ගිණුම් තැබීම හා අරමුදල අඛණ්ඩ පැවැත්මට අදාළ කරුණු අනාවරණය කිරීමද කළමනාකරණයේ වගකීමකි.

අරමුදලේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධව පරීක්ෂා කිරීමේ වගකීම, සම්බන්ධ පාර්ශව විසින් දරනු ලබයි.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව, අරමුදලේ වාර්ෂික සහ කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වාගෙන යා යුතුය.

1.4 මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම

සමස්තයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා සහ වැරදි නිසා ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණන වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ.

සාධාරණ සහතිකවීම උසස් මට්ටමේ සහතිකවීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සැමවිටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනාවරණය කරගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවිය හැකි අතර, එහි ප්‍රමාණාත්මකභාවය මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කරගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි වන බලපෑම මත රඳා පවතී.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනයේ කොටසක් ලෙස මා විසින් විගණනයේදී වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකමුසුබවින් යුතුව ක්‍රියා කරන ලදී. මා විසින් තවදුරටත්,

- ප්‍රකාශ කරන ලද විගණන මතයට පදනමක් සපයා ගැනීමේදී වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවීමේ අවදානම් හඳුනාගැනීම හා තක්සේරු කිරීම සඳහා අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. වරදවා දැක්වීම හේතුවෙන් සිදුවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවකින් සිදුවන්නා වූ බලපෑම ප්‍රබල වන්නේ ඒවා දුස්සන්ධානයෙන්, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීමෙන්, වේතනාන්විත මහඟුරීමෙන්, වරදවා දැක්වීමෙන් හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මග හැරීමෙන් වැනි හේතු නිසා වන බැවිනි.
- අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමේ අදහසින් නොවුවද, අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබාගන්නා ලදී.
- භාවිතා කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල උචිතභාවය, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල සාධාරණත්වය සහ කළමනාකරණය විසින් කරන ලද සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් අගයන ලදී.
- සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් හේතුවෙන් අරමුදලේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක අවිනිශ්චිතතාවයක් තිබේද යන්න සම්බන්ධයෙන් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත පදනම්ව ගිණුම්කරණය සඳහා ආයතනයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ පදනම යොදා ගැනීමේ අදාලත්වය තීරණය කරන ලදී. ප්‍රමාණවත් අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇති බවට මා නිගමනය කරන්නේ නම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඒ සම්බන්ධයෙන් වූ හෙළිදරව්කිරීම් වලට මාගේ විගණන වාර්තාවේ අවධානය යොමු කළ යුතු අතර, එම හෙළිදරව්කිරීම් ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ නම් මාගේ මතය විකරණය කළ යුතුය. කෙසේ වුවද, අනාගත සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් මත අඛණ්ඩ පැවැත්ම අවසන් වීමට හැකිය.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය හා අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණව ඇතුළත් වී ඇති බව සහ හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමස්ථ ඉදිරිපත් කිරීම අගයන ලදී.

හැකි තාක් දුරට හා අවශ්‍ය ඕනෑම විටෙක පහත සඳහන් දෑ පරීක්ෂා කිරීම සඳහා විගණන විෂය පථයද පුළුල් කර ඇත.

- තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් බලන කළ අරමුදලේ කාර්යයන් අඛණ්ඩව ඇගයීමට හැකිවන පරිදි එහි සංවිධානය, පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි විධිමත්ව හා ප්‍රමාණාත්මකව සැලසුම් කර තිබේද යන බව සහ එකී පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි ඵලදායී ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලැබේ ද යන බව;
- යම් අදාළ ලිඛිත නීතියකට හෝ අරමුදලේ පාලක මණ්ඩලය විසින් නිකුත් කරන ලද වෙනත් පොදු හෝ විශේෂ විධානයකට අනුකූලව, අරමුදල ක්‍රියා කර ඇති බව,

- සිය බලතල, කර්තව්‍ය සහ කාර්යයන්ට අනුකූලව කටයුතු කර ඇති බව, සම්පත් සකසුරුවම් ලෙස, කාර්යක්ෂම ලෙස සහ ඵලදායී ලෙස කාලසීමාවන් තුළ සහ අදාළ නීතිරීතිවලට අනුකූලව ප්‍රසම්පාදනය කර භාවිතා කර ඇති බව,

1.5 නීති, රීති, රෙගුලාසි සහ කළමනාකරණ තීරණ ආදියට අනුකූල නොවීම

නීති, රීති, රෙගුලාසි යොමුව	ආදියට අනුකූල නොවීම රු.	කළමනාකාරීත්වයේ දැක්වීම	අදහස් නිර්දේශය
(අ) 2017 අංක 24 දරණ දේශීය ආදායම් පනතේ 99 වගන්තියේ ප්‍රතිපාදන ප්‍රකාරව දේශීය ආදායම් දිරිගැන්වීමේ අරමුදල පිහිටුවීම සිදුකල යුතු වුවද මෙතෙක් මෙම අරමුදල ප්‍රායෝගිකව පිහිටුවා නොතිබුණි.	-	එකඟ වන බව හා දේශීය ආදායම් දිරි ගැන්වීමේ අරමුදල මෙතෙක් ප්‍රායෝගිකව පිහිටුවා නැති බව.	පනතේ වගන්ති ප්‍රකාරව දේශීය ආදායම් දිරි ගැන්වීමේ අරමුදල ප්‍රායෝගිකව පිහිටුවීමට කටයුතු කළ යුතුය.
(ආ) 2020 අගෝස්තු 28 දිනැති අංක 01/2020 දරන රාජ්‍ය මුදල් චක්‍රලේඛය ප්‍රකාරව ගිණුම් වර්ෂය අවසන්වී මාස 02ක් ඇතුළත අරමුදල පිළිබඳ සහතික කල මූල්‍ය ප්‍රකාශ සමග කාර්යයසාධන වාර්තාවක් විගණකාධිපතිවරයා වෙත ඉදිරිපත්කර නොතිබුණි.	-	දේශීය ආදායම් දිරි ගැන්වීමේ අරමුදල සම්බන්ධව පමණක් වෙනම කාර්යය සාධන වාර්තාවක් මීට පෙර ඉදිරිපත් කර නොමැති බැවින් එය 2024 වර්ෂයේදී ඉදිරිපත් කිරීමට නොහැකි වී ඇති බව හා 2025 වර්ෂය සඳහා ඉදිරිපත් කිරීමට අදාළ නිලධාරීන්ට උපදෙස් දෙන ලද බව.	චක්‍රලේඛ ප්‍රකාරව කාර්යය සාධන වාර්තාවක් ඉදිරිපත් කළ යුතුය.

2. මූල්‍ය සමාලෝචනය

2.1 මූල්‍ය ප්‍රතිඵල

සමාලෝචිත වර්ෂයේ මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය රු. මිලියන 2.41 අතිරික්තයක් වූ අතර ඊට අනුරූප ඉකුත් වර්ෂයේ අතිරික්තය රු. මිලියන 6.99 ක් විය. ඒ අනුව මූල්‍ය ප්‍රතිඵලයෙහි රු. මිලියන 4.58 ක පිරිහීමක් නිරීක්ෂණය විය. මෙම පිරිහීමට පෙර වර්ෂයේ රු. මිලියන 36.84 ක් වූ තේ සඳහා වූ වියදම සමාලෝචිත වර්ෂයේදී රු. මිලියන 57.06 ක් දක්වා සියයට 55 කින් වැඩි වීමද, රාජ්‍ය උකස් හා ආයෝජන බැංකුවේ ණය තැන්පතු වෙන් රු. මිලියන 36.72 ක් යලි භාණ්ඩාගාරය වෙත මාරු කිරීම මත තැන්පතු පොලී ආදායම රු. මිලියන 1.30 සිට රු. මිලියන 0.84 දක්වා සියයට 35 කින් අඩු වී තිබීම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී තිබුණි.

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 කළමනාකරණ අකායර්ක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) දේශීය ආදායම් දිරිගැන්වීමේ අරමුදල වෙත මහා භාණ්ඩාගාරයෙන් වරින් වර ලද මුදලින් රු. මිලියන 2.5 ක් භාවිතයෙන් දේශීය ආදායම් සේවයේ නිරත නිලධාරීන් වෙත නිවාස ණය සැපයීම සඳහා නිවාස ණය අරමුදලක් රාජ්‍ය උකස් හා ආයෝජන බැංකුවේ පිහිටුවා තිබුණි. එම නිවාස ණය අරමුදලේ 2024 ජුනි 30 දිනට පැවති ණය ශේෂයෙන් රු. මිලියන 36.72 ක් මහා භාණ්ඩාගාරය වෙත මාරු කර තිබූ අතර ඒ අනුව එම ණය අරමුදලේ වර්තමාන ශේෂය රු. මිලියන 5.57 ක් විය. ණය අරමුදල විසින් නිලධාරීන් 15 දෙනෙකු සඳහා ලබාදී තිබූ රු. මිලියන 14.10 ක ණය මුදලින් 2024 දෙසැම්බර් 31 වන දින වන විට තවදුරටත් අයවිය යුතු ශේෂය රු. මිලියන 3.88 ක් විය. ණය අරමුදලින් අවසන් වරට නිලධාරියකු හට ණය ලබා දී තිබුණේ 2011 වර්ෂයේ වන අතර, එදින සිට මේ දක්වා වසර 13 කට වඩා වැඩි කාලයක් මෙම ණය දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන් හට ලබා දී නොතිබුණි.	දිරිදිමනා යෝජනා ක්‍රමය යටතේ 2011 න් පසු නිලධාරීන්ගෙන් ණය අයදුම්පත් ඉදිරිපත් වී නොමැති බැවින් මෙම යෝජනා ක්‍රමය කාලයක් පුරා භාවිතා නොකළ තත්ත්වයක් උදාවී තිබූ අතර පරිපාලන තීන්දුවක් මත දේශීය ආදායම් දිරිදිමනා යෝජනා ක්‍රමය යටතේ පවත්වාගෙන යනු ලබන නිවාස ණය තැන්පතු වෙන් 2024 ජුනි 30 දිනට පැවති ශේෂයෙන් රු. මිලියන 36.72 ක මුදලක් භාණ්ඩාගාර නියෝජ්‍ය ලේකම් ලංකා බැංකුව - තැප්‍රාබේන් ශාඛාව - 2026450 දරන ගිණුමට මාරු කර ඇති බව.	ණය අරමුදල පිහිටුවීමේ අරමුණ ඉටුකිරීමට අවශ්‍ය පියවර ගත යුතුය.
(ආ) දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව හා රාජ්‍ය උකස් හා ආයෝජන බැංකුව සමඟ ඇතිකරගෙන ඇති ගිවිසුම අනුව රු. මිලියනයක උපරිම මුදලක් අයදුම් කිරීමට හැකියාව ඇත්තේ අයදුම්කරුට හෝ කලත්‍රයාට හෝ යැපෙන දරුවන් සඳහා ඉඩමක් හෝ නිවසක් සතු නොවන අවස්ථාවලදී පමණි. එසේම මෙම ණය මුදල ලබා ගැනීම තුළ රජයේ වෙනත් දේපල ණය යෝජනා ක්‍රමය යටතේ වූ දේපල ණය ලබා ගැනීමට යම් නිලධාරියෙකු වෙත ඇති අවස්ථාව අහිමි වීම මත, වෙනත් වඩාත් වාසි සහගත ණය යෝජනා ක්‍රම වෙත නිලධාරීන් යොමු වීම මත පසුගිය වසර 13 කට අධික කාලයක සිට නිවාස ණය ලබාගැනීම සඳහා අයදුම්පත් ලැබී නොතිබුණි. මේ හේතුව මත දෙපාර්තමේන්තුව විසින් රාජ්‍ය උකස් හා ආයෝජන බැංකුව සමඟ අත්සන් තබන ලද ගිවිසුමේ සඳහන් කොන්දේසි අවශ්‍ය පරිදි සමාලෝචනය කර නොතිබූ බව නිරීක්ෂණය විය.	නිලධාරීන්ගෙන් නිවාස ණය අයදුම්පත් ලැබී නොමැති බැවින් හා නැවත ණය අයදුම්පත් කැඳවීමක් සිදු නොකරන බැවින් නිවාස ණය සඳහා පිහිටවූ තැන්පතු ගිණුම අවසන් කිරීම සඳහා එහි ශේෂයෙන් රු. මිලියන 36.72 ක මුදලක් මහා භාණ්ඩාගාරයේ නියෝජ්‍ය ලේකම්ගේ ගිණුමට බැර කර තැන්පතුව අවසන් කිරීම සඳහා කටයුතු සිදු කොට ඇති බැවින් රාජ්‍ය උකස් හා ආයෝජන බැංකුව සමඟ අත්සන් කරන ලද ගිවිසුමේ සඳහන් කොන්දේසි නැවත සමාලෝචනයට ලක් කිරීමේ අවශ්‍යතාවයක් නොමැති බව.	ණය අරමුදල පිහිටුවීමේ අරමුණ ඉටුකිරීමට අවශ්‍ය පියවර ගත යුතුය